

in partem filiam traxit, et luridæ tabis apparitionem innotuit. Quod cum illa audiret, tanta protinus exultatione corripitur, ut pene defectum cordis incurreret, et quasi repente vidisset coelestem sibi januam aperiri, erupit in vocem jubilationis, et exclamans cum lacrymis, ait: « Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, quia memor es mei. Et nunc, Domine, fecisti mihi signum in bono, in quo certissimum tuæ miserationis argumentum accipio. » Egressa itaque a communi consortio Dominum, ingressaque conventum leprosarum, ita se coram omnibus humiliabat, ut sola ibidem leprosa putaretur, ita omnibus serviebat, ut sola incolumis videretur. Mirabantur omnes in ea singularem humilitatem atque patientiam, omnes in ea venerabantur excellentissimam sanctitatem, multumque de ejus contubernio exultabant, quia Christum in ea habitare non dubitabant.

Transacto itaque anno separationis suæ, placuit Altissimo devotam sibi famulam cœlesti conventui sociare; qui etiam dignatus est ei per Spiritum sanctum resolutionis suæ tempus signare. Quadam itaque die cum ad eam visitandi gratia mater advenisset, et revertentem, longe **332** aliquantum a suo domicilio ipsa deduceret, tandem valefecit, et ait: « Vade in pace, mater, et ora pro me, quia jam amplius non videbis faciem meam viventis in carne. » Mater tamen hæc audiens, non satis fidem adhibuit, eo quod cereret eam solito alacriorem, et nullum proximæ mortis indicium præferentem. Post modicum vero temporis, cum repentino incommodo ad mortem gravaretur, percepto viatico Dominici sacramenti, in sancta confessione spiritum emisit. Mater vero, sicut ipsa prædixerat, quamvis non longe maneret, ad horam exitus ejus occurrere non valuit. Nos vero ista dicentes, indiscretam fortassis puellæ vehementiam, qua sibi manus injecit, non ita approbamus, ut imitabilem cæteris proponamus, sed ardentissimum divini amoris affectum et tuendæ pudicitiae zelum in adolescentula virgine satis superque miramur et veneramus.

CAPUT XLII.

De sanctimoniali, quæ oculos miro decore radiantes ipsa sibi exculpit, ut pudori suo consulere. Guillelmi Anglorum regis nequitia et infelix exitus.

Quidam Anglorum rex, nomine Willelmus, homo carnalis et libidinosus multum opprimebat Ecclesias quæ erant in terra ditionis suæ. Facta est autem revelatio hujusmodi cuidam monacho, eximie sanctitatis viro. Vidit ergo Dominum Jesum Christum in throno sedentem, et sanctorum multitudinem de rege conquerentem eo quod illorum Ecclesias **333** in exterminium traderet. Respondens vero Dominus ait: « Usque ad dies triginta dabitur ei spatium emendandi; et si interim non correxerit, tunc demum subeat pœnas debitæ ultionis. » Finita autem revelatione, festinavit ille vir sanctus hæc eadem regi insinuare. Quæ audire contempsit, et sanguini sanguinem addere non cessavit.

Post paucos itaque dies intravit idem rex in monasterium virginum, in quo puellam elegantissimam esse fama præconante compererat: quæ cum totius corporis florida venustate polleret, majoris tamen pulchritudinis gratia in oculis apparebat, qui veluti duo carbunculi in ejus facie radiabant. Visa itaque puella, captus est tyrannus in oculis ejus; et sacrilego amore lascivens, præcepit abbatissæ ut eam sibi ad lectum suum faceret in nocte præsentari, alioquin minabatur sese illam violenter accipere, et totum perinde monasterium dilapidare. Quo audito, mater spiritalis ingemuit, et cor ejus conturbatum est valde, cernens utrobique discrimen gravissimum imminere, si vel furibundi tyranni sævitiam in excidium suæ domus incurreret, vel sponsam Domini (quod nefarium est) lenocinanti adultero prostituere. Cumque turbationis suæ causam prædictæ virgini pallens et pavibunda detegeret, illa divino Spiritu inflammata respondit: « Equo animo esto, domina mater, et noli turbari; sed omne negotium istud committe secure Deo et mihi. Tantummodo cura principi nuntiare me esse paratam, ut ad ipsius lectum facto vespere veniam. » Quid multa? Introducitur virgo generosa in thalamum adornatum, et regis interim ibidem sola præstolatur ingressum. Tunc animata virtute mirabili, effosorium quod sibi jam paraverat **334** arripit, et proprios inde oculos eruens, in disco reponit. Advenienti itaque regi novum atque inopinatum ferculum præsentavit, et dixit: « Eia, domine mi rex, ecce micantes gemmæ, quas ad injuriam Christi in ejus ancillula tanto desiderio concupisti. Intuere diligenter, et vide, utrumne aliquando poteris tanta pulchritudine satiari. » Videns itaque rex puellam sacram, defossis orbibus ita deformem atque cruentatam, vehementer exhorruit; et statim ab ea resiliens, cum grandi confusione recessit.

Legitur in Anglorum Gestis de illo rege profano quod Parvo tempore ante ipsius mortem multa in regno ejus adversa contigerint, multaque de ejus interitu visa atque prædicta fuerint. Hoc maxime horrendum quod visibiliter diabolus apparuit hominibus in saltibus deviis, transeuntes allocutus. Præterea in pago Bervesciræ, in villa Hanstedæ, continuis quindecim diebus fons sanguinem tam ubertim manavit, ut vicinum vadum inficeret. Audiebat hæc ille, et garriabat; nec sua somnia de se, nec aliorum visa curans. Edinerus nobilis historicus dicit sanctum Anselmum, quem idem rex exsulerat. Marcenniacum venisse, ut beati Hugonis Cluniacensis conscientiae querelas curarum suarum ingereret. Ibi cum de rege Willelmo sermo volutaretur, præfatum dixisse abbatem, proxima nocte regem illum ante Deum ductum et judicatum, librato iudicio, tristem damnationis subiisse sententiam. Id quomodo nosset, nec ipse tunc exposuit, nec aliquis audientium requisivit.

335 CAPUT XLIII.

In Fontanis, monasterio de ordine Fontis Ebraldi, monialis, sociæ post mortem apparens, magna quiete se potiri testata est, nondum tamen Dei conspectu frui, donec illa certo quem designavit die se illi adjunxisset, ut ambæ pariter in gloriam reciperentur.

In monasterio sacrarum virginum de ordine Fontis Ebraldi, quod Fontanæ dicitur, duæ sacræ virginæ fere a cunabulis collocatæ, Christo nutriebantur. Quarum una migrans a corpore, post paucos dies viventi apparuit, dicens: « Notum tibi facio, dilecta mi soror, quia magna quiete jam potior: sed tamen ad videndam faciem Domini non potero sine te introduci. Præpara ergo te, et veni quantocius ut simul Domino præsentemur. » Prædixit autem ei et tempus obitus sui, quo ipsa demum vitam finivit.

CAPUT XLIV.

De Maria, Carmensis monasterii puella, quæ primum in ægrotis omni ope juvandis diligentissima, exinde paralytica, tum lumine prophetico, tum aliis sanctarum animarum præclaris dotibus ac privilegiis et in morbo, et in obitu illustris fuit.

In pago Suessionensi constat esse cœnobium, quod dicitur Carmus, de dicto ordine Fontis Ebraldi, plenum virginibus sacris. Erat ibi puella sanctissima, nomine Maria, quæ novennis ingressa monasterium, **336** decemnovennalis ætate migravit ad Dominum. Hæc vero plurimis annis infirmantium obsequio deputata, tanta devotione ac sedulitate omnibus serviebat, ut jugem illius instantiam atque fervorem euntæ mirarentur. Ad ultimum vero dispensante Domino, ne quid ei deesset ad meritum, paralytism incurrens, diutissime languit, ita ut omni membro officio destituta, non modo de grabatulo surgere nequiret, sed nec pedem, nec manum erigere, nec fauces ad manducandum movere valeret. Proinde parabantur ei apparatus sorbitiunculæ de farina, et ex quibusdam coctionibus liquamina suppurata ad glutendum magis quam ad comedendum. Porro secundum multitudinem dolorum, quos in corpore patiebatur, multas consolationes in corde suscipiebat, multaque illi divinitus revelabantur, quadam siquidem vice vocavit infirmariam suam, et ait illi: « Vade, obsecro, et dic illi sorori nostræ dilectæ, ut

oret attentius pro matre sua, quia modo defuncta est, ejusque suffragiis opus habet. Quod cum illa, nuntiante infirmaria, didicisset, commota sunt viscera ejus super obitu matris, et conversa ad orationem, cæteras quoque sorores, ut secum pro ea intercederent, invitavit, missoque celeriter nuntio, tandem agnovit quia die et hora qua prædictum fuerat, mater ejus de mundo migraverit.

Factum est autem aliquando ut nocte profunda quiescentibus universis, una de sororibus, in diversorio ubi infirma jacebat, colloquendum ad invicem tumultum audiret: unde mirata surrexit et venit exploratura quid esset. Cumque silenter accederet, vidit eundem locum immenso lumine coruscantem, et amota paululum cortina **337** quæ ibi dependebat, conspicata est eandem languidam, in sella residentem, quod nunquam facere solebat. Lectus vero ejus erat in omni diligentia de novo reparatus. Quod illa comperiens illico perterrita rediit, et vocans infirmarias ad videndum quod viderat adduxit. Quæ cum simul advenissent, invenerunt ægrotam lecto repositam, et diligentissime coopertam. In crastinum autem cum precibus et præceptis multum coacta fuisset, confessa est tandem duas ex sororibus monasterii antea defunctas, quarum nomina indicabat, ad se visitandam cœlitus fuisse transmissas; quæ universum stratum ejus versando refece- runt, et verbis consolatoriis afflictam relevarunt.

Igitur ancilla Christi, cum tam diuturno languore fuisset exhausta, tandem morte consumpta, collecta est ad populum suum. Porro eadem die qua de mundo transivit, facta est hujusmodi revelatio spirituali et sanctæ cuidam de sororibus illis. Vidit enim beatissimam Dei genitricem in eadem domum descendere, et duas de sanctimonialibus ipsius monasterii jam pridem defunctis cum ea advenire. Quas cum ipsa recognosceret, percunctata est de illa tam venerabili Domina quænam esset, et cujus rei gratia adventasset. Illæ autem respondentes, dixerunt: « Ipsa est domina nostra, Regina celorum, quæ modo dignata est venire ad festivitatem magnam, hic intus hodie celebrandam, qua major in ecclesia ista non accidit a multis retro diebus et annis. »

LIBER TERTIUS

338 CAPUT PRIMUM.

Pontio monacho (qui postmodum et abbas, et episcopus fuit) apparens post obitum quidam Grandissilvæ monachus, magne vir perfectionis, mira quedam nonnulla ei de statu suo revelat.

In domo Grandissilvæ, quæ una est de filiabus Clarævallensium, in partibus Tolosanensium, constat ab initio multos fuisse spirituales et magni meriti viros; de

PATROL. CLXXXV.

quorum numero venerabilis et sanctus Pater Pontius exstat, qui prius existens abbas ejusdem loci, et postmodum Clarevallensis, modo est episcopus Clarimontis. Ipso autem referente cognovimus omnia fere quæ de eadem domo subjungimus. Erat ergo ibidem monachus quidam magister novitiorum, vir sanctitatis eximie, magnum habens desiderium dissolvi, et esse cum Christo. Hic ergo in Cœna

Domini sancta communione percepta, **339** cum adhuc eandem eucharistiam in ore teneret, facta est magna exultatio Dei in gutture ejus, et nimio perurgente desiderio, petivit animæ suæ ut moretur: et admovens gutturi suo digitum, hujusmodi orationem fudit ad Dominum: « Christe Salvator omnipotens, si tibi non displicet ista petitio mea, precor et supplico ut per meatum gutturis hujus non transeat amodo terrenus aliquis cibus. » Facta autem oratione viribus corporis cepit repente destitui, et die tertia, Sabbato Paschæ, in Domino obdormivit. Porro prædictus episcopus, tunc ejusdem monasterii monachus, qui eum unice diligebat, et infirmanti ac morienti sedulum ministerium devotus impendebat, percunctatus est eum utrum corporali molestia graviter premeretur. Ille vero respondit se placidum ac tranquillum existere, et nihil sentire molestum, nisi tantum in gutture ubi digitum apposuerat, ibi se aliquantisper dolere dicebat. Tunc rogavit eum attentius ut post mortem ad se reverteretur, si ei licitum esset, et de iis quæ circa se gererentur cum certificaret. Post paucos itaque dies rediit ad virum prædictum ille defunctus, magna claritate refulgens, et quasi cristallus, aut vitrum purissimum, toto corpore translucens. Dixit ergo ad eum: « Notum tibi facio, charissime, quia miserante Domino susceptus sum in magna beatitudine. Corpus vero istud, in quo me conspicis, collatum est mihi usque ad diem regenerationis, qua proprium recuperabo, incomparabili gloria præstantius atque præclarior isto. In hoc autem interim suavissime requiesco, quod per omnia mihi accommodum, et ita translucidum est, ut de singulis artubus, ac de cunctis partibus ejus, quasi de oculis, **340** clarissime cernam, et totum undique corpus ita mihi sit, ac si esset oculus unus. » Apparebat autem in ejusdem mortui pede cujusdam obscuritas maculæ, de qua et dixit: « Macula ista quam cernis, contracta est a me per negligentiam meam, eo videlicet quod ad laborem quotidianum aliquando segniter incedere solebam. » Hæc et alia multum miranda prædicto episcopo vir beatus innotuit, tandemque ab eo recedens, magnifice ædificatum consolatumque dimisit.

CAPUT II.

Quidam a mortuis redivivus inter alia dixit, a beatissima Dei genitrice virgine Maria Grandissilvæ monasterium ter diebus singulis visitari.

Umbertus Pictavensis, monachus Grandissilvæ, vir venerandæ humilitatis et sanctimoniam, solitus erat narrare quia, dum esset in quodam loco qui eidem monasterio subjacebat, vir quidam sæcularis, laicus, et honestæ conversationis, cum mortis ægritudinem incurrisset, ob fidei devotionem ad eundem locum deferri se fecerit. Qui languore ingravescente defunctus, et non multo post vitæ restitutus, multa quæ viderat enarravit. Hoc unum vero quod præcipuum est inter alia dixit, quod scilicet beata Dei genitrix prædictum monasterium tribus

vicibus in die visitaret, hoc est tempore vigiliarum, missarum et Completorii.

341 CAPUT III.

Monachus Grandissilvæ in vigiliis dormitans de choro extrahitur.

Erat in eodem cœnobio vir quidam spiritualis, et magna gratia præditus qui dum staret aliquando ad psallendum cum aliis in choro, gravi somnolentia premebatur. Astitit autem ei quædam reverenda persona, cujus vultum non agnoscebat; et excitans dormitantem, apprehendit eum per vestimentum a parte pectorali, et de choro extraxit. Qui dum trahe-retur, aperiens oculos, et videns eum, dixit: « Quis es, Domine, et cur ita me trahis? Ille autem respondit: « Et tu, cur dormis? Ad dormiendum, an ad vigilandum ad vigiliis surrexisti? » Et cum hoc dixisset, dimisit eum, et statim evanuit. Ipse vero in timore Domini excutiens a seipso somnum torporis et negligentiam, curavit deinceps ad vigilandum cautior et promptior esse.

CAPUT IV.

Ignavus quidam et ad vigiliis somnolentes monachus exterretur a demonibus.

Alius quoque fuit in ipso monasterio monachus, nomine B., qui dum juvenili ac vegeto corpore robustus appareret, tamen remissius cæteris agebat, exhibens se ad opus manuum pigrum, atque ad vigiliis somnolentum: unde etiam contubernaliibus suis erat onerosus, et ubique de inertia notabatur, præsertim **342** in ecclesia, ubi negligentior inveniebatur. Quadam itaque nocte, cum eum dormientem ad vigiliis præcentor monasterii solito severius excitasset, ille commoto animo surrexit, atque in dormitorium perrexit. Cumque ad necessaria domum accederet, ecce ad ostium dæmonum turbo, cum ingenti strepitu et terrore adversus eum clamans, et crebris vocibus iterans: « Apprehendite, apprehendite illum. » Quo audito, totus inhorruit, et fugam festinanter arripiens, rapido cursu in ecclesiam rediit. Cumque venisset ad stallum suum, tremebundus atque anhelus, illico defectum cordis incurrit, et corruens in terram sine motu et sensu, diutius velut exanimis jacuit. Sublatus autem in infirmatorium, cum ab illo terrore aliquantulum respirasset, percunctantibus fratribus indicavit quid sibi accidisset. Tali ergo divinæ castigationis stimulo frater ille salubriter excitatus, curavit deinceps circa custodiam sui vigilantior ac promptior inveniri. Porro novitius quidam, cum tunc in oratorio esset, eundem dæmonum strepitum et clamorem se audisse testatus est. Hoc nobis retulit Rogerius, vir venerabilis et religiosus, ejusdem monasterii superior, qui præsens interfuerat, et juxta eundem fratrem in choro manebat.

343 CAPUT V.

In Grandissilvæ multi monachi, brevi tempore, letifero morbo sublatis, optimam se habere in cælis repositam gratiam demonstrant.

Facta est aliquando in eodem monasterio morta-

litas magna, ita ut infra duos menses quadraginta circiter et quinque fratres de medio tollerentur. Qui omnes fere cum tanto pietatis desiderio dormitionem accipiebant, quasi jam cœlitus prævidissent optimam se habere repositam gratiam. Et multi quidem ex eis præviderunt, et prævisam accipere meruerunt. Quibus verbis ut fidem faciamus, exempli gratia pauca de plurimis referemus.

CAPUT VI.

Moriens monachus in Grandissilvæ, præparatam sibi gloriam prægustat hominum omnium merita transcendentem.

Erat ergo tunc ibidem quidam monachus probatissimæ conversationis, qui in illa mortalitate defunctus est. Hic itaque cum ad horam ultimam devenisset, pulsata est tabula post Completorium, et convenere fratres ad ejus exitum muniendum. Cantantibus autem monachis circa illum Litaniam et psalmos; ei ipse confortatus a Domino, voce qua poterat, cum aliis psallebat. Explicita vero psalmodia, prædictus abbas Pontius conventum jussit abire, eo quod infirmum **344** psallentem aspiceret, et putaret eum adhuc aliquandiu spiritum trahere. Quod cum frater ille vidisset, protensa manu signavit abbati ut faceret eos ibidem adhuc subsistere paululum, quia sciebat sese ad punctum in modico migraturum. Cernens itaque abbas ferventissimum virum, quia propter regularis disciplinæ censuram, post Completorium etiam in mortis articulo silentium frangere nollet, prægaudio sese continere non potuit, sed rupto ipse silentio, et præmisso *Benedicite* ait: « Obsecro dulcissime frater, quia video Dominum esse tecum, ut indices nobis si tibi revelatum est aliquid de illa beata spe quam exspectas, ut et nos valeamus in Domino respirare, et tibi pariter congaudere. » Tunc isdem infirmus ait: « Ut ad ea quæ poscitis respondeam breviter, sciatis me vidisse quæ loqui non licet. Verumtamen hoc unum dicere possum, quod si omnium hominum merita solus ego transcenderem, necdum utique dignus existerem ad futuram gloriam quæ præparata et præmonstrata est mihi jamjamque abituro. » Et cum hoc dixisset obdormivit in Domino.

CAPUT VII.

Duorum in Grandissilvæ defunctorum apparitio pro superstitione salute.

Alius quidam laicus frater eodem tempore ibidem ægrotabat, qui moriendi desiderio tractus, jam per triduum sine cibo permanserat. Quidam autem venerabilis et honestæ conversationis monachus **345** ibidem similiter in extremis agonizabat, qui ejusdem, ni fallor, monasterii cellerarius erat. Hic itaque cum jam spiritum emississet, prædictus Stephanus ait infirmario suo: « Præpara mihi refectionem, dilecte mi frater, quia comedere me oportet. Siquidem cellerarius noster modo huc adveniens, et de immoderata jejunatione me arguens, præcepit ut comedam. » Infirmarius vero respondit: « Quid est, frater, quod loqueris? Cellerarius modo defunctus

est, et tu dicis quia venit ad te, et jussit ut ederes. » Respondit infirmus: « Crede mihi, frater, quia venit ad me; et jam non est mortuus, sed mortem evasit, et vivit in melius. Modo enim cum a me recederet, vidi illum intrantem in magni luminis claritatem, cujus radios fulgurantes reverberatis obtutibus intueri non prævalebam. » Parata itaque refectione frater ille comedit, et post modicum tempus in sancta confessione spiritum exhalavit.

Hic autem morienti prædictus infirmarius supplicans postulavit ut receptus in gloria pro se oraret, et sibi celerem comæatum a Domino impetraret. Ille vero respondit suum ei non defuturum auxilium, dummodo liceret. Evolutis autem paucis diebus, apparuit eidem infirmario per visionem, et dixit: « En ego in pace receptus a Domino, jam nunc revertor ad te, opem laturus ex debito promissionis meæ, non tamen illam quam incaute petisti, sed quam tibi potius expedire cognovi. Recordare ergo quia, dum adhuc esses in sæculo, illud tale piaculum commisisti, de quo necdum per confessionem absolvi meruisti. Confitere igitur, et penitentiam age celeriter, quia si ante obitum per confessionem deletum non fuerit, post mortem insolubile permanebit. » Evigilans **346** itaque frater, reduxit ad mentem illud grave delictum quod ante duodecim annos perpetrarat, sed ab ipsius memoria lethali oblivione funditus abolitum erat. Acceleravit igitur confitendo et satisfaciendo liberari, et gratias agens Deo, manifeste cognovit quia non frustra sanctorum suffragia expetuntur, nec parvipendendum est confessionis sacramentum, sine quo etiam tales igorantiæ taliter imputantur.

CAPUT VIII.

B. infirmarius pauperum, vir religiosissimus, videt paulo ante mortem Christum ipsum Dominum, et locum sibi in celo præparatum.

Frater quidam religiosissimus in eodem tunc cœnobio degebat, nomine B. Hic in primordio conversionis suæ dum peccatorum suorum magnitudinem, et districti Judicis æquitatem attentius intue-retur, tanta formidine motus est ut in desperationem propemodum laberetur. Quo comperto, præfatus abbas exemplis et monitis multis ei persuadere conabatur, quia confessus et poenitens quilibet, et quantumlibet reus, nunquam indulgentia privaretur. Et cum necdum et hoc modo satisfacere ~~possent~~ adjecit, et ait: « Ego salutis tuæ fidejussorem me constituo, et anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseveres in ordine isto. » Hac ergo promissione frater ille magnifice roboratus, spiritum diffidentiam a quo impugnabatur penitus expugnavit; et exultans Domino cum tremore, misericordiam et **347** judicium cantare deinceps consuevit. Qui cum esset nobilis genere, nullam tamen generositatem arbitrabatur nisi pro Christo pauperem fieri, et servire pauperibus. Erat enim infirmarius pauperum in hospicio deputatus. Qui-

bus officiosissime superintendens, non sicut extraneis et mendicantibus serviebat, sed tanquam dominis suis, et tanquam membris Filii Dei. Si quem in eis morbidum, si quem ulcerosum, et vermibus scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atque refocillando, quasi mater ægrotanti filio jugiter assistebat.

Dum hæc et similia Dei famulus agere non cessaret, contigit eum in prædicta mortalitate migrare ad Dominum. Qui cum videret socios suos quotidie subtrahi, et ipse desiderabat desiderio magno dissolvi, et esse similiter cum Christo. Oborta vero febricula quadam, cum tenuiter ægrotare cœpisset, lecto decubuit. Cumque prædictus abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo tam ferventissimus tam levi occasione lecto detineretur. Unde et subridens aiebat: « Ne timeas, frater B., quia modo non morieris, sed adhuc comesurus es nobiscum de fabis et oleribus nostris. » Ipse vero respondit: « Non timeo, Pater, non timeo; sed confido in Domino, quia minime jam fraudabor a desiderio meo. » Quid multa? febre crescente inunctus est oleo sancto. Inunctione facta factus est statim in spiritu, et raptus in contemplatione per multum temporis spatium jacuit sine sensu et sine motu, ita ut pene mortuo similis videretur. Interim ergo aperti sunt ei coeli, et revelata facie meruit videre gloriam Dei, adeo ut dicere posset: « Vidi **348** Dominum facie ad faciem. » Qui cum ad se reversus esset, interrogavit eum abbas quomodo se haberet. « Bene mihi est, inquit, bene sit et tibi. Et nunc, charissime Pater, absolvo te a debito sponsionis tuæ. » Abbas autem pristinae illius obligationis oblitus, nesciebat quid loqueretur. Tunc frater expressius commonefecit eum, et ait: « Ergone excidit tibi quemadmodum olim salutis meae responsalem te constituisti? Ab illa igitur fidei responsione securum te facio, quia de mea salvatione per misericordiam Christi securus existo. » Tunc abbas sollicite cœpit ab eo indagare quonam modo id potuisset agnoscere. Quod cum modis omnibus dicere recusaret, tandem constrictus ab illo præceptis et precibus multis, ista tandem effatus est: « Quia virtus obedientiæ veritatem silere me prohibet, rem dicturus sum vobis, cui fortasse fidem dubiam adhibebitis. Sed ut testimonium hoc credibile faciam, scitote quia cum fine dicti etiam finem vitæ accipiam. Noverit ergo dilectio vestra me, licet miserum et indignum, Domino et Salvatori nostro fuisse præsentatum, et vidisse illum facie ad faciem; non tamen in sua divinitate, sed tantum in illa beatissima humilitatis forma, quam dignatus est pro nobis assumere. Ex cujus etiam sacratissimo ore adivi quia omnes qui obediunt in isto ordine usque ad mortem perseverabunt, salutem æternam ab ipso sunt consecuturi. Fratres etiam nostros, qui de hac vita migraverunt, in magna beatitudine pausantes aspexi; et meum ipsius locum quem cum ipsis sortiturus sum, Domino miserante prævidi. » Cum ergo

ista, dixisset obmutuit, statimque felicem animam reddidit.

349 CAPUT IX.

Gaufridus Sorensis episcopus, cum adhuc monachus esset in Claravalle, vidit celestium ordinum solemnem supplicationem, in valetudinarium tendentem: qui Tecelini venerandi senis ac sacerdotis animæ egressum munisse crediti sunt.

Venerabilis et sanctæ memoriæ Gaufridus, quondam Sorrensensis Ecclesiæ, quæ est in Sardinia, pontifex, et monachus Clarevallensis, antequam ad episcopatum promoveretur, cum esset aliquando in choro ejusdem cœnobii, visionem hujusmodi, sicut ab eo secrete accepimus, beatis oculis videre meruit. Erat ergo processio sanctorum splendida atque gloriosa, quæ a parte septentrionali basilicæ, quasi de cœmeterio veniens, et coram presbyterio transiens, recto itinere ad infirmitorium tendebat. Porro in ipsa processione acolyti, subdiacones, diacones atque presbyteri apparebant, qui per singulos ordines septeni atque septeni dispositi, alii ante alios ordine congruo incedebant. Acolyti vero stolis albis amicti, singulos cereos manibus præferebant, qui tamen ignei magis quam cerei esse parebant. Verum subdiacones tunicæ pretiosæ, diacones dalmaticæ fulgidæ decorabant, ipsosque presbyteros planetæ olosericæ insigniter adornabant: qui etiam singuli congrua ministerii sui vasa manibus bajulabant. Veniebat quoque post eos copiosa turba candidatorum, ordinate similiter, et cum reverentia. Ad ultimum vero gloriosa Dei genitrix virgo Maria sequebatur, quam beati apostoli **350** Petrus et Joannes dextra lævaque comitabantur. Ipsa autem tanta venustate, vultu et habitu fulgurans radiabat, ut ex ejus claritate tota basilica coruscaret. Porro spiritus qui ista revelabat, loquebatur interim in corde videntis, et dicebat: « Hæc est Regina cœlorum, hæc est Domina angelorum. » Transeuntes ergo ita solemniter, ut dixi, ante altare, tandem per ostium quod ad infirmitorium vergit, de oratorio exierunt, et ita ab oculis intuentis evanuerunt. Verum in eodem infirmitorio, senex quidam venerabilis, et honestæ vitæ sacerdos, nomine Tecelinus, diu languerat, qui tunc ad extrema deductus post modicum obiit. Unde vir Dei qui hæc viderat, pro certo credidit quod ad indicium transitus et beatificationis illius processio talis apparuit.

CAPUT X.

Admiranda nonnulla a Gaufrido Sorensi episcopo vel de eo divinitus visa. Repertum ab eo corpus Domini incorruptum.

Alia quoque vice isdem Dei famulus, dum in ecclesia staret cum aliis ad psallendum, conspicuus est manifeste dæmonem instar simiæ, per medium chorum transeuntem. Cumque venisset ad eum ridicula bestia, cum indignantis oculo respiciens illum, atque despiciens, patulis naribus aliquandiu hominem subsannabat. Qui postquam ab eo pertransiit, tandem egressa de choro, ulterius non comparuit.

Factum est autem aliquando ut isdem Dei famulus **351** circa gutturis partes gravi molestia laboraret; eratque jam morbus inveteratus, et bene a medicis desperatus; unde etiam angustiabatur animo vehementer, pro eo maxime quod arteriis ab ægritudine coarctatis, psallendi in ecclesia vires amisisset. Proinde conversus ad beatum Bernardum, die noctuque cum multis lacrymis precabatur ut cantandi gratiam ejus interventu recipere mereretur. Quadam igitur vice beatus Bernardus ei per visionem apparuit, et loco dolenti, manu sua tangendo ac benedicendo, signum sanctæ crucis impressit. Cumque vir Dei evigilasset, sanatum se esse reperiens, mire ad cantandum convaluit, et nullum deinceps impedimentum ab eadem ægritudine per tulit.

Alio quoque tempore contigit ut quidam de intimis ejus graviter ægrotaret, ita ut mori putaretur: unde prædictus vir nimis dolens, lacrymosis precibus exorabat ardentem Dominum pro recuperanda salute dilecti. Astiit ei quidam per visionem, et ait: « En frater ille pro quo sic affligeris, sanitati restituetur; sed tamen alter quidam, quem æque spiritualiter diligis, ipsius loco est migraturus. » Illo igitur convalescente, defunctus est in ipso tempore senex quidam venerabilis et sanctus, Renaldus de Cluniaco dictus, quem et ipsum miro affectu diligebat in Christo.

Præterea cum pro matre defuncta nimium foret sollicitus et diurnos aquarum exitus pro ea deducerent oculi ejus, multa siquidem collata est ei gratia lacrymarum, flagitabat instanter a Domino ut sibi de illa revelaret, utrum in pœnis an in requie posita esset. Facta est autem vox divinitus ad eum: « Cur importunis precibus extorquere **352** conaris quod tuæ cognitioni minime debetur? Tantummodo ora pro tuis, et salvabuntur. »

Huic autem aliquando posito in oratione, per visionem vir quidam venerabilis apparens, anulum aureum digito ejus imposuit, præsagium scilicet futuræ in proximo dignitatis. Nam in eodem anno, sicut ipse nobis innotuit, assumptus est ad episcopatum Ecclesiæ Sorensis: quam septem annorum curriculo strenue regens, et suam ipsius vitam in omni puritate custodiens, dignum sanctitatis exemplum posteris dereliquit.

Appropinquante autem vocationis suæ termino, quem solus Deus noverat, egressus de Sardinia venit ad visitandum Claramvallen, cujus filius erat, et in qua sepeliri magno desiderio desiderabat. Quam cum a longe intuitus esset, elevatis oculis suspiravit in cœlum, toto cornis affectu deprecans Dominum, ut si infra terminum esset moriturus, tali siquidem spatio temporis, semper eandem domum vel una vice visitaverat, nunquam amplius ab ea separari permetteretur, ne forte alibi consummari contingeret, et desiderata sibi sepultura privaretur. Ingressus itaque prædictum monasterium cum aliquandiu sanus ibidem perstitisset, tandem corri-

piente se acuta valetudine, per dies aliquot ægrotavit, et ingravescente morbo, ad extrema devenit. Cumque fuisset inunctus oleo sancto, et munitus coelesti viatico eadem hora, imo eodem fere momento, mirantibus universis obdormivit in Domino. Transivit autem circa medium noctis, in festo dedicationis ecclesiæ Clarevallensis. Porro venerabilis ejusdem monasterii abbas, qui conscientie ipsius puritatem optime noverat, cum jam exanimati **353** corporis oculos clauderet, cum magna pietate fidei exclamans ait: « O dulcis ac venerande Pater, Deus omnipotens faciat me ad tuum consortium pervenire. » Dum vero commendationis officium funeri impenderet, tanto pietatis affectu movebatur, ut erumpentes lacrymas continere non posset, ita ut etiam duos corde in fletum commoveret. Defunctus est isdem piissimus Pater anno gratiæ millesimo centesimo septuagesimo octavo, juxtaque venerabilem Godefridum quondam Lingonensem episcopum, in ecclesia Clarevallensi tumulatus.

Hic autem cum ægrotare cœpisset, revelatum est de eo cuidam ex fratribus ipsius monasterii, quia in proximo migraturus esset. Deinde post paucos dies, cum isdem frater fratrum vigiliis interesset vidit in mentis excessu stratum quendam, fulcris mollibus diligenter aptatum, et niveis operimentis decenter ornatum, qui eidem episcopo servabatur, nimirum signans requiem æternæ felicitatis, ad quam post modicum erat assumendus. Eadem vero nocte qua defunctus est, posito in ecclesia corpore, cum signum ad vigiliis pulsaretur, prædictus frater evigilans, cœpit illico præfatam episcopum ad mentem reducere. Statimque facta est vox in auribus ejus, loquens ad ipsum de viro Dei defuncto, et dicens: « Ecce nunc a principio signi hujus, recipiunt eum sancti Dei omnes in consortium suum. » Surgens itaque venit in chorum, et stabat cum aliis ad psallendum. Cumque celebrarentur matutinæ laudes, respexit, et vidit in parietibus templi, circa defuncti corpus, quasi unius horæ spatio luminaria copiosa divinitus accensa; ita ut præ multitudine numerari non possent. Quod dum frater ille conspiceret, **354** compunctus est valde et gratias agens Deo pro omnibus quæ viderat et audierat, ait intra se: « Domine Deus virtutum, beatus homo qui sperat in te. Vere beatus iste sanctus quem elegisti, et assumpsisti. Habitabit in atris tuis. Credo enim atque confido quia dignus est jam inter sanctos et electos tuos adipisci per gratiam tuam quietis beatitudinem, luminis claritatem. » Expletis autem postea duobus mensibus, cum isdem frater esset in choro, ad vigiliis vigilans et psallens, subito iterum venit in mentis excessum. Et ecce apparuit ei prædictus episcopus, induens se sacerdotalibus, et quasi præparans se ad missam celebrandam, ita ut isdem frater adjuvans eum, reversaret casulam super manus illius. Porro in eadem hora cantabatur hic versus in ecclesia: *Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat juventutem meam (Psal. XLII).*